

Відгук офіційного опонента

кандидата мистецтвознавства, доцента Соловйової Ольги Семенівни на дисертаційну роботу та автореферат **Підлісної Ольги Вікторівни**

«Сучасні дизайнерські підходи і засоби формування виробничого інтер'єру»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.07 – Дизайн.

В останні роки в Україні спостерігається економічна криза, що є частиною кризи всесвітньої, пов'язаної із зростанням екологічних проблем, викликаних швидкою індустріалізацією суспільства. Безсумнівно, в нашій країні ця проблема стоїть дуже гостро, адже Україна намагається інтегруватись в Європейське суспільство як рівний його член. Необхідність подальшого розвитку вітчизняної промисловості, поза сумнівом, є актуальним питанням сьогодення. Тому можливість підвищення ефективності промислових підприємств, підвищення продуктивності праці робітників через поліпшення умов праці, в тому числі завдяки продуманому дизайну виробничих приміщень, актуалізує проведення наукових пошуків, окреслених в опонованій дисертаційній роботі.

На підставі вивчення дисертації та автореферату Підлісної Ольги Вікторівни та опублікованих авторкою праць з результатами науково-дослідної роботи визначено, що в її дисертаційному дослідженні розглядається актуальна проблема модернізації промисловості не тільки в технологічному аспекті, а й в галузі формування дизайнерського образу виробничого середовища. Відзначимо, що актуальність дослідження вочевидь підсилюється низкою державних законодавчих актів, спрямованих на підтримку вітчизняного виробника, а також постановами з реалізації державної політики у сфері гігієни праці та сфері дизайну. У дисертації обґрунтовано, що розв'язання зазначених завдань систематизації численних факторів, які забезпечують гідні умови праці, її безпеку засобами дизайну та сприяють підвищенню ефективності виробництва завдяки естетичним якостям інтер'єрів, досі не знайшло

достатнього осмислення й узагальнення у сучасному мистецтвознавстві. Актуальність дослідження Підлісної Ольги Вікторівни також підкреслюється тим, що її дисертацію виконано згідно з комплексною темою науково-дослідницької роботи кафедри Дизайну інтер'єру ХДАДМ: «Формування парадигми дизайну середовища: витоки, сучасний стан та тенденції розвитку». Значною мірою, дослідження відповідає Проекту Концепції переходу України до сталого (збалансованого) розвитку, яку було розроблено у 2006 році НАН України у відповідності з розпорядженням Президії НАН України № 355 від 02.06.2006 р.

Новизна наукових положень дисертаційного дослідження Підлісної О.В. полягає в тому, що це перше виокремлене багатоаспектне дослідження дизайнерських підходів в сфері промислового середовища. Серед найбільш значущих результатів новизни дослідження можна відзначити тезу про те, що *вперше* виокремлено такі підходи у формуванні промислових інтер'єрів, як технократичний та ергономічний; визначено сучасний комплексний дизайнерський підхід, як такий, що містить інформаційно-технологічну, екологічну та художньо-образну складові; розкрито їх сутність і зміст та потенціальні можливості їх використання у сучасній дизайнерській практиці. Безсумнівно, достовірним є ствердження, що в роботі удосконалено методику моніторингу діючих підприємств, на цій основі розроблено математичну модель відносної оцінки комфортності виробничого середовища.

Аналіз основного змісту дисертації дає підстави стверджувати: дисертанткою правильно обрані об'єкт, предмет, мета дослідження, що дозволило грамотно і чітко визначити основні завдання, виконати їх у повному обсязі, про що свідчать отримані результати, сформульовані висновки і рекомендації, які поетапно публікувалися в 12 наукових працях, з них 6 – у фахових виданнях, що входять у перелік МОН України, 5 – в інших вітчизняних і 1 – зарубіжних наукових виданнях. 8 тез доповідей — у збірках матеріалів конференцій. Дисертаційна робота Підлісної О.В. докладно й доказово розкриває вихідні науково-теоретичні положення, що визначають

позицію автора. У роботі відображено результати детального опрацювання 219 літературних джерел (з яких 14 – іноземною мовою) з метою аналізу теоретичних основ дизайну виробничого середовища.

У першому розділі опонованої наукової роботи особливо цінним, на нашу думку, є те, що дисертантка на основі проведеного теоретичного аналізу та систематизації науково-методичної літератури обґрунтувала доцільність системного підходу у дослідженні сучасних дизайнерських засобів формування виробничого середовища. Вагомим внеском здобувачки є обґрунтування можливості проведення даного дослідження на основі вивчення головним чином підприємств Харкова як одного з провідних промислових центрів України, виокремлення в дисертації досліджень, проведених саме харківськими вченими. Спираючись на попередні різноспрямовані вітчизняні джерела та вивчивши сучасні зарубіжні пошуки в обраному напрямі, дисертантка опанувала існуючий понятійний апарат, навіть, запропонувала нові дефініції в обраній галузі, такі як постійні та змінні дизайн-засоби, технократичний або функціональний підходи тощо. Вагомим науковим внеском дисертантки є обґрунтування сучасного комплексного дизайнерського підходу, який чомусь не винесено в понятійний апарат дослідження. Досить докладно представлено в першому розділі методи дослідження, підпорядковані системному аналізу, різноманітні та доречно використані в практичній та теоретичній частинах роботи. Новизну представляє, наприклад, використання методу експертних оцінок у відношенні дизайнерських рішень виробничого середовища. Висновки з першого розділу свідчать про те, що Ольга Вікторівна ознайомена з науковими здобутками провідних фахівців із досліджуваної проблеми, володіє понятійним апаратом та методичною базою дослідження.

Вельми корисним для подальшої систематизації виявився розділ 2.1. «Історичні витoki особливостей дизайну виробничого середовища», в якому дисертантка розглядає виробничі інтер'єри в контексті історичного розвитку промисловості. Заслуговує уваги схема-діаграма зростання кількості дизайн-засобів – від появи промислових об'єктів до сьогодні. Гідне позитивної

оцінки трактування дисертанткою категорії «виробничого середовища» як інтегративного системного об'єкту. В другому розділі дисертації з несподіваного боку формування виробничого середовища розглянуто загальновідомі дизайнерські принципи, підкріплені фото рядом, розтлумачено, як саме композиційні засоби організації простору виражаються через елементи архітектурних конструкцій та обладнання (Табл. А.2.5.). Не викликає сумнівів новизна введення поняття «постійних» і «змінних» дизайн-засобів, обґрунтована систематизація яких доречно і зрозуміло представлена в таблиці А.2.3. (стор. 202 додатків).

Позитивним вважаємо і той факт, що Ольга Вікторівна чітко деталізувала особливості архітектурно-планувальної та конструктивної основи виробничих об'єктів, що дало змогу надалі аналізувати ці елементи в рішенні інтер'єрів (рис.Б.2.32, Б.2.33, Б.2.34 с. 236, 236). Наданий у розділі 2.3. формально-композиційний аналіз великої кількості виробничих інтер'єрів представляє собою основну частину теоретичної частини дослідження. Але, на наш погляд, кількість об'єктів, що розглядалися, могла б бути зменшеною за рахунок виокремлення найбільш характерних для певних галузей виробничих інтер'єрів. На основі вищезгаданого аналізу (переважно підприємств сучасної України та кількох зарубіжних), дисертанткою було виділено технократичний та ергономічний підходи у формуванні виробничого інтер'єру, виокремлено характерні для них засоби та прийоми, виявлено їх основні недоліки з позиції дизайну.

Розглянуті у третьому розділі сучасні напрями в дизайні промислового середовища дали змогу сформулювати новітні особливості участі дизайнерів у рішенні інтер'єрів промислових об'єктів та виокремити художньо-образну складову комплексного дизайнерського підходу.

Слід відзначити чітко організований і сумлінно проведений формувальний етап експериментального дослідження. Безумовною новизною відрізняється розділ 3.3., в якому дисертантка особисто провела моніторинг конкретних промислових підприємств, використавши результати опитування та

письмові відповіді на складену анкету для застосування кваліметричного методу математичного моделювання. Як зауваження, додамо, що доречно було б подати у додатках зразки відповідей робітників на розроблені дисертанткою анкети, які Ольга Вікторівна використовувала в ході експерименту.

Вельми корисним є встановлення авторкою складових сучасного комплексного підходу та перспективних напрямків розвитку дизайну промислового середовища, визначених у таблиці А.3.4., с.215. Його характерними рисами мають стати мобільність та багатофункціональність простору, екологічність, естетична привабливість та відповідність бренду даної фірми. Вперше розроблено системну прогностичну модель виробничого середовища, яка візуально дає уявлення про трансформації, що відбулися в промислових об'єктах в галузі дизайну інтер'єрів в історичному контексті, обґрунтовує тенденції подальшого їх розвитку.

Проведене дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми формування виробничого інтер'єру засобами дизайну. До перспективних напрямів подальшого науково-практичного пошуку дисертанткою віднесено розробку й упровадження засобів прогнозування на основі прогностичної моделі та графічного показника комфортності напрямків діяльності дизайнерів при втіленні проектів інтер'єрів промислових підприємств, що дасть можливість отримати максимально комфортне та функціональне середовище. Економіко-дизайнерський підхід дозволить розробити узагальнені рекомендації до проектування виробничого середовища різних галузей промисловості щодо використання у розробці виробничих інтер'єрів тих чи інших обробних матеріалів, сучасних технологій та естетичних складових, в залежності від умов праці, наявності шкідливих чинників виробництва та перспектив розвитку. Зміст і результати наукового дослідження можуть бути використані викладачами вищих художніх та архітектурних закладів освіти з підготовки фахівців–дизайнерів середовища.

В цілому відзначимо високий науковий і методичний рівень дисертаційного дослідження Підлісної Ольги Вікторівни. Заслуговує

позитивної оцінки логічність викладу змісту дисертаційного дослідження Підлісної Ольги Вікторівни, його завершеність у цілому, ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації. Результати проведеного дослідження дають підставу вважати, що визначені завдання реалізовано, мета досягнута, сукупність отриманих наукових положень має важливе значення для професійного дизайну. Однак, проведене дослідження, природно, не позбавлене деяких недоліків. Тому, відзначаючи високий науковий рівень дисертаційного дослідження, хочемо подати зауваження, побажання, які виникли в процесі опрацювання матеріалу кандидатської дисертації Підлісної Ольги Вікторівни:

1. Робота тільки б виграла, якби дисертантка більш поглиблено проаналізувала зарубіжний, зокрема, європейський досвід у напрямі реновації промислових приміщень, зміни їх призначення, що є актуальним для сьогоденішньої України та підкреслило б значущість дисертаційного дослідження у контексті євроінтеграційних процесів.

2. Вважаємо, що доцільно було б зупинитися на аналізі великих державних підприємств-лідерів, натомість відмовившись від аналізу деяких менш значущих об'єктів.

3. В роботі зустрічаються майже повторювані уривки (с.14 та с.50).

4. В авторефераті (с. 4) та у вступі дисертації (с. 9) висвітлено загальну участь дисертантки у наукових конференціях (12позицій), частина з яких не має відношення до теми дослідження.

5. Певною проблемою роботи можна вважати те, що авторкою розглядається водночас велика кількість позицій: Композиційні засоби, композиційні принципи, дизайн-засоби, напрями, прийоми та підходи, що вносить деяку плутанину визначень.

6. Розглядаючи сприйняття беззмістовних композицій з біонічними формоутвореннями у вивчених літературних джерелах, дисертантка майже не звертається до них в процесі розгляду виробничих інтер'єрів, – аналогічних ознак немає в промисловому середовищі, чи не знайдено прикладів?

Проте, на підставі ґрунтовного аналізу опонованої дисертаційної роботи зазначаємо, що висловлені зауваження і побажання суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження. У цілому, дисертаційна робота Підлісної Ольги Вікторівни безсумнівно є самостійною і цілком завершеною працею; відзначається безперечною актуальністю, науковою новизною, теоретичною і практичною значущістю; містить значні наукові доробки, нові, раніше незахищені наукові положення й обґрунтовані висновки, що в повній мірі висвітлено у наукових фахових виданнях. Результати дослідження є раціональними не тільки для розв'язання проблеми вдосконалення виробничих інтер'єрів, але й корисні для підготовки майбутніх дизайнерів інтер'єру. За науковим рівнем дисертаційне дослідження на тему «Сучасні дизайнерські підходи і засоби формування виробничого інтер'єру», відповідає пп. 11, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань» щодо кандидатських дисертацій, а її автор – Підлісна Ольга Вікторівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.07 – Дизайн.

Офіційний опонент

кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри містобудування

Харківського національного університету

міського господарства

Соловійова Ольга Семенівна

Підпис Соловійової О.С. засвідчую:
секретар Вченої ради ХНУМГ

